

♦ ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ♦

ΓΡΗΓ. ΞΕΟΠΟΥΛΟΥ ΠΕΤΡΙΕΣ ΣΤΟΝ ΗΛΙΟ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ 1919

Μέσα σὲ ἑκατὸ δώδεκα (ἀριθ. 112) μακριές, κουραστικές σελίδες ἀποτελείται μιὰ κοινότατη ἱστορία. Ὁ Σπύρος Τρισιμπάρδης, φοιτητὴς τῶ Μαθηματικῶν, εἰς ψῆφον στὴ Ζάκυνθο—ἢ αἰώνια Ζάκυνθο—μὲ τὴν Ὀλγα τὴν κόρη τοῦ σπετιόερη Μπενεσιώτη, ἀγαθοῦ Ζακυνθινοῦ νοικοκυρίου. Σχεδιάζει σὸ σπῆτι του, παίρνει φιλιὰ ἀπὸ τὸ κορίτσι καὶ ἐπιμένει νὰ καθήσουνε μαζί καὶ σὶν καναπέ, πὺν τὸ κορίτσι πολλὰ φοβόματ' αὐτὸ τὸ ἀρνιέται. Ἐπιτέλους τὰ μυρίζονται ὅλοι σὸ σπῆτι καὶ μιὰ μέρα λαδαίνει ἓνα γραμμα ἀπὸ τὴ μάνα. Ἡ δὲ πᾶς δώσῃς ὑπόσχεση ἢ νὰ ἀραώσῃς τίς τίς. Τὶ φυσικά. Μὰ ὁ γίλις ὑπνώνει, ψυχραίνεται, φεύγει, ἡ κόρη παντρεύεται τὸν Ἀττίλο τὸ Μπαράκι. Τὶ ἐπρεπὲς νὰ κάρῃ; Νὰ περιμένη ὅσο νὰ τοῦ περάσῃ ὁ θυμὸς ἢ νὰ δεχτῇ νὰ κάθεται μαζί του σὶν καναπέ; Ὑστερεῖς ἀπὸ χρόνια σφραγισμένη ἓνα θρόνον σὸ θέατρο. Τὴ βλέπει ὁ γίλις, ζηλεύει καὶ καταριέται τὸ ἔντιμο σχέδιο νὰ τὴν κάρῃ ἐρωμένη του, παντρεμένη γυναῖκα, γιατί ἐποθείει—πῶς;—ὅτι ἡ Ὀλγα δὲν ἀγαπάει τὸν ἄντρα της. Μιὰ αἰγνίδια λιγοθυμιά τοῦ Ἀγγέλου πὺν εἶτανε καρδιακός, δίνει ἀφορμὴ σὲ μιὰ θερμὴ ἐκδήλωση γιομάτη ἀγάπη ἀπὸ μέρος τῆς Ὀλγας γιὰ τὸν ἄντρα της πὺν κιντύνεψε νὰ πεθάνῃ καὶ εἶται ὁ φιλαράκος καταλαβαίνει πῶς τὸ σχέδιό του δὲν μπορεῖ νὰ πιάσῃ γιατί βλέπει πῶς ἡ γυναῖκα δὲν ἔχει καμιά διάθεση νὰ γίνῃ ἐρωμένη του.

Ἐκατὸν δώδεκα (ἀριθ. 112) σελίδες γιὰ νὰ μᾶς διηγηθῇ ὁ κ. Ξεοπούλου τὴν ἀπλοῦστατη, τὴ χλιοειπωμένη αὐτὴ ἱστορία, εἶναι δίχως ἄλλο πάρα πολλές. Μποροῦσε νὰ μᾶς τὴν διηγηθῇ σὲ δυό-τρεῖς μόνο. Μποροῦσε νὰ μὴ μᾶς τὴν διηγηθῇ καὶ καθόλου. Κι αὐτὸ θὰ εἶτανε τὸ καλύτερο. Γιατί, μὰ τὸ θεὸ, βαρεθήκαμε πιά, χορτάσαμε τὸ θέμα αὐτό. Τέλος πάντων ἡς τὸ πάρῃ ἀπόφαση ὁ κ. Ξεν. καὶ κάθε ἄλλος συνάδερφός του σὶν ρομάντισσῳ ἢ καὶ σὶν θέατρο πῶς δὲν μᾶς ενδιαφέρει, δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς ενδιαφέρῃ πιά σήμερον πὺν τόσα ἄλλα ζητήματα ἀπασχολοῦνε κάθε ἀληθινὰ διανοούμενον ἄνθρωπον, τὸ ζήτημα γιατί ὁ ὁποιοσδήποτε Τρισιμπάρδης δὲν τὰ κατάφερε νὰ βάλῃ σὸ χέρι τὴ γυναῖκα πὺν βάλῃ σὸ μάτι. Μὲ αὐτὰ μὴ νομίσῃ ὁ κ. Ξ. πῶς θέλουμε νὰ ἀποδώσουμε σὶν ὑπόθεση ἑνὸς ἔργου ἀξία μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἀξίει. Ξέρουμε πῶς ἡ ὑπόθεση δὲν εἶναι τὸ κύριο, μὰ ἡ διαγραφή τῶν χαρακτηριστῶν. Καὶ πάλι δὲν ἀρκεῖ τὰ πρόσωπα νὰ εἶναι ἀληθινὰ, πρέπει καὶ νὰ ξεχωρίζουνε κάπως ἀπὸ τὸ πολὺ πληθὺς, νὰ εἶναι προσωπικότητες σφραγισμένες μὲ κάποια ξεχωριστὴ θούλα γιατί ἀλλιῶς ξεπέφτουνε σὶν κοινὸ ἐπίπεδο τῶν καθημερινῶν ἀνθρώπων σάν αὐτοὺς πὺν σφραγισμένε κάθε μέρα σὶν δρόμο μας καὶ πὺν δὲν μποροῦνε δέβαια νὰ γίνουνε ἥρωες ἑνὸς διβλίου. Ἡ σοβαροί, ἡ κατωκοί, ἡ ἐκκεντρικοί, πάντα πρέπει νὰ ἔχουνε καὶ ἀπάνω τους πὺν νὰ τοὺς ξεχωρίσῃ ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Οἱ πράξεις τους, τὰ λόγια τους, οἱ σκέψεις τους πρέπει νὰ ἀναδύονται ἀπὸ μιὰ βα-

θύτερη πηγὴ πὺν νὰ μὴ τὴν βλέπουνε τὰ μάτια ὅλου τοῦ κόσμου. Νᾶρχεται ὅσοι οὐκ ἀσυνεπείας μὲ τὴν τέχνη του καὶ νὰ μᾶς ἀποκαλύπτῃ αὐτὴ τὴ μυσικὴ πηγὴ πὺν βλέπαμε νὰ τρέχῃ τὸ νερὸ καὶ δὲν ξέραμε ἀπὸ πὺν ἔρχεται.

Αὐτὰ, πὺν δὲ γράφονται δέβαια μὲ καμὴν ἀξίωση πρωτοτυπίας, ἐπιμένει ὁ κ. Ξ. νὰ τὰ γράφῃ. Ἐτοί τὴ διήγησή του τὴ χαρακτηρίζει μιὰ ἀπελπιστικὴ μοιρονομία, καὶ πὺν σοῦ θυμίζει φωτογράφο ἢ φωτογραφία. Παίρνει τὴ ζωὴ ἀπὸ τὸ δρόμο καὶ τὴν μπάζει σὶν διβλίο, εἶται τὴν ἴδια ἀμετάβλητη, ὅπως τὴν εἶδε καὶ τὴν ἀκουσε. Μὰ αὐτὸ δὲν εἶναι τέχνη. Ἀπὸ τὸ δρόμο ὡς τὸ διβλίο καὶ ἄλλο πρέπει νὰ μεσολαβήσῃ. Κι αὐτὸ εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ τεχνίτη. Αὐτὴ θὰ δώσῃ τὸ βάθος, αὐτὴ σὶν κοινὸ καὶ σὶν συνηθισμένον θὰ χαρίσῃ τὴ χάρι καὶ τὴ δύναμη τῆς αἰωνίας ἀλήθειας. Ὁ κ. Ξ. δὲ δίνει βάθος σὶν πρόσωπά του, δὲ δίνει αἰωνιότητα. Δὲν ἔμαθε οὐτε νὰ κόβῃ τὸ διήγημα τὴ στιγμή πὺν πρέπει.

Οἱ ἄνθρωποι του μπορεῖ νὰ εἶναι ἀληθινοί, ἀλλὰ μᾶς εἶναι ἀπελπιστικὰ γνώριμοι καὶ γι αὐτὸ καὶ βαρετοὶ δίχως κανένα ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον. Τοὺς βλέπεις, τοὺς ἀκούς γιὰ μιὰ στιγμή, ἴσως καὶ εὐχάριστα, καὶ ὕστερος ἀπὸ λίγο τοὺς ξεχάσεις γιὰ πάντα. Αὐτὲς οἱ σελιδούλες πὺν δημοσίευσεν ἰσχυρὰ τελευταῖα σὶν «Νουμᾶ» ὁ κ. Ταγκόπουλος πῶς εἶναι ἀνώτερες ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀνεξάντλητη πολυλογία τοῦ κ. Ξεν. Σὲ λίγες γραμμούλες, μὲ μιὰ φράση μονάχα πολλές φορές, τί βάθος ξέρεῖ νὰ δίνῃ. Ἐνα ἀπὸ τὰ σκίτσα αὐτὰ ἀξίζει, ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐποχὴ, περὶ ὅσο ἀπὸ βλὸν τὸν τόμο τοῦ κ. Ξ. Μᾶς ἔρχονται αὐτὴ τὴ στιγμή σὶν τοῦ ξεχωριστοῦ κάποια Ρούσσικα δηγήματα πὺν τυχὲ νὰ διαβάσουμε. Σ' ἓνα συνηθισμένον, κοινότατον ἐπεισόδιον, τί βάθος, τί ἀλήθεια, τί σπαραγμὸς πολλές φορές, πὺν δὲ σοῦ φεύγει ἀπὸ τὸ πὺν γιὰ χρόνια.

Κεῖνο πὺν θὰ μποροῖσε νὰ σώσῃ τὸν κ. Ξ. εἶναι τὸ ὕψος. Μὰ τὸ ὕψος του μπορεῖ νὰ ἐνθουσιάζῃ τοὺς ἀναγνώστες τῆς «Διάπλασης», μὰ εἶναι ἀπὸ τὰ κουραστικώτερα. Ἐνα ὕψος καθαρὰ δημοσιογραφικόν. Ἀ, ἡ δημοσιογραφία ξέρεῖ νὰ ἐκδικηθῇ. Τὸν κ. Ξ. τὸν ἐκδικεῖται μάλιστα μὲ τὸ χειρότερον τρόπο. Ἡ καθημερινὴ του σφραγισμένη σὲ πρῶνιες καὶ θραυνὲς ἐφημερίδες τοῦ ἀφαίρεσε κάθε ζωὴ, κάθε πρωτοτυπία καὶ τὸ ὕψος του κυλιέται στρογγυλὸ, ὁμαλὸ, σὰ νὰ πέρασε ἀποπάνω ὁδοστρωτήρας. Καμὴν θερμότητα, καμὴν λάμψη, κανένα σφίξιμο. Ἡ φράση πλαδαρή, ἄτονη, ἀχρωμάτιστη, σχεδὸ δημοσιογραφικὴ. Μέσα σὲ 242 σελίδες οὐτε μιὰ πρωτότυπη φράση, οὐτε ἓνα πρωτότυπον, δυνατὸ ἐπεισόδιον ἔξω ἀπὸ καὶ συνηθισμένα, θεατρικὰ κόλπα, πὺν κάνουνε ἐντύπωση σὶν ἀπλοϊκούς.

Γιατί ὁ κ. Ξ., ποτὲ πιθανώτατα, δὲν ἔνοιωσε μέσα του τὴν ἰερὴ φλόγα τῆς ἀληθινῆς δημιουργίας. Σκοπὸς του πάντα πῶς νὰ γίνῃ εὐχάριστος σὶν πολὺν πληθὺς. Ἐτοί μὲ τὴν προσπάθειαν αὐτὴ νάσῃ, γύμνωσε τὸ λόγο του ὑπὸ κάθε καλλιτεχνικὸ στοιχείον, τὸν ἔκανε ἀχρωμάτιστον, πεζόν. Διαβάσετε ἰ.χ. μιὰ σελίδα τοῦ Ψυχάρη γιὰ νὰ νοιώσετε ἀμέσως τί θὰ πᾶ ὕψος καλλιτεχνικόν, διαβάσετε ἀμέσως κατόπιν μιὰ σελίδα τοῦ κ. Ξεν. γιὰ νὰ νοιώσετε ἀμέσως ἓνα αἰσθηματικὸν κατὰ πτωσὸς, πὺν ἡ σύγκρισις τὸ κάνει βαρύτερον. Καλλιτέχνης ὁ Ξεν., δημοσιογράφος ὁ ἄλλος. Τὸν

Ίδρωτα, την ἄγρια ἡδονή τῆς ψιλοδουλεμένης φράσης δὲν τὴν ἔνοιωσε ὁ κ. Ξ. Τὸ ἔφος του πρόχειρο, διασπαστικὸν οὐδ' αὖτε περιμένει ὁ τυπογράφος σὴν πόρτα νάρπαξ τὰ χερσόγραφα.

Στὸν ἴδιο τόμο ὁ κ. Ξ. μᾶς προσφέρει κ' ἓνα ἄλλο δῆγμα. Ὁ «Ἀντάρτης». Ἐκὼς νέος, φοιτητὴς καὶ αὐτός, γιὸς κάποιου ἀποτοῦ σιαφιδᾶ, ἀγαπάει τὴν κόρη ἐνὸς κόντε κ' ἐπειδὴ ἡ κόρη δὲν τὸν καταδέχεται, αὐτὸς κάνει διάφορες τρέλλες καὶ σὶα τελευταῖα αυτοκτονεῖ τὴν ὥρα ἀκριβῶς πού γίνεται ὁ γάμος τῆς κόρης μὲ κάποιον ἄλλον. Κανείς δὲν καταδέχεται σήμερα νὰ δημιουργήσῃ τέτοιες σκηνὲς πού θυμίζουν παλιά, ρωμαντικὴ περίοδο τέχνης. Ὁ κ. Ξ. πού ἐκμεταλλεύτηκε σὺν καλὸς δημοσιογράφος τὰ πάντα, θέλησε νὰ ἐκμεταλλεῖται σὴν σημερινὴν περίστασιν πού τὸ θέμα αὐτὸ φαίνεται πὼς ἔχει κάποια πέραση, καὶ τὸ ζήτημα τῆς πάλης ἀνάμεσά σ' αὐτὴν κοινωνικὴς τάξεις. Μὰ ἡ ἀδικίη του ἰδιοσυγκρασίᾳ δὲν τοῦ ἐπίτρεψε νὰ ἰδῇ βαθύτερα τὸ ζήτημα κ' ἡ πιθανὴ πρόθεσί του ἀποτελεσματώθηκε σὲ μιὰ κοινωτικὴ ἐρωτικὴ ἱστορία. Ἐτοίμοι ἔπλωσε ἓναν ἀστειῶτο τύπο κοινωνικοῦ ἀντάρτη πού ξεθυμαίνει τὸ θυμὸν του δίνοντας χαστουκιὰς σ' ἓνα δυστυχομένο μισοπάλαβο Ζακυνθινὸ κόντε, πού σὰς θεοκλιθεῖ πὼς μὲ αὐτὸ μᾶς τὸν ἔκανε συμπαιδικώτατο. Ἴσως νὰ εἶναι τὸ συμπαιδικώτερον πρόσωπον αὐτὸς ὁ κόντε Ροζάρος μέσα σὲ ὅλον τὸ δῆγμα.

Τέτοια θέματα ποὶ ἀπαιτοῦνε παρθένα, ζεοτή, ἐπαναστατικὴ ψυχὴ εἶναι ἀνίκανος ὁ κ. Ξεν. νὰ τὰ πραγματεῖται δίχως νὰ ἐκφυλιστοῦνε σὶα χέρια του σὲ ἀνοήσιες ἐρωτικὲς ἱστορίες. Ἡ ψυχὴ τοῦ Γκόρκε, τοῦ Τολστόη καὶ ὅλων τῶν μεγάλων πρόδρομων τῆς σημερινῆς Ρούσικης ἐπανόστασης, θὰ γελᾶσθαι μὲ τὸν Ἀντάρτη τοῦ κ. Ξενόπουλου, πού ἂν τὰ κατάφερνε νὰ βάλλῃ σὶα χέρι τὴν κόρη τοῦ κόντε Ντινάρρα θὰ τᾶθλεπε ὅλα μέλι γάλα τὰ πράγματα τῆς κοινωνίας καὶ δὲ θᾶσπαγε σὶα ξύλον καὶ τὸν κακόμοιον τὸν κόντε Ροζάρο. Μὰ κοινωνικὸς ἀντάρτης δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ κεῖνος πού δοκίμασε νὰ βάλλῃ σὶα χέρι μιὰ καλὴ προῖκα καὶ δὲν τὸ κατάφερε, κοινωνικὸς ἀντάρτης γίνεται κεῖνος πού βλέπει τὴ ζωὴ ὅχι μὲ μάτι ἐπιχειρηματίᾳ σὺν ἓνα πεδίο εὐκόλης ἐπιτυχίας, μὰ κεῖνος πού εἶδε τὴν κοινωνικὴν ἀνισότητα καὶ πόρεσε θαθεῖα ἢ ψυχὴν του γι' αὐτὴν καὶ πού θέλει νὰ καταρρίψῃ τοὺς κοινωνικοὺς φραγμοὺς ὅχι γιὰ τὴν στήθην ἄλλους δικούς του, μὰ γιὰ νὰ πλώσῃ σὲ ὅλον τὸν κόσμον τὴν Δικαιοσύνην καὶ τὴν Ἰσότητα. Ὁ κ. Ξεν. συνηθισμένος σὶς εὐκόλες ἐπιτυχίες, οὔτε πόρεσε ὁ ἴδιος, οὔτε ἔνοιωσε ποτὲ κἂν τὸν πόνο τῆς λαϊκῆς ψυχῆς, πού γιὰ τὴν ἀδικίαν του ψυχὴ δὲν εἶναι παρὰ ἓνα πρόχειρον θέμα δημοσιογραφικῆς ἢ θεατρικῆς ἐκμετάλλευσης. Νὰ μοῦ τὸ θυμηθῇ πὼς σὲ λίγο ὁ κ. Ξεν. θὰ γράφῃ ἔργο σοσιαλιστικόν. Τὸ δῆγμα «Δίχως προσεχὴν» εἶναι μιὰ ἀπόπειρα νὰ δοῇ ἓνα καλὸ δῆγμα σταματούμεν σὴν μέσῃ γιὰ τὸ κ. Ξεν. τέτοιους τύπους δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς ἐννοήσῃ καὶ νὰ τοὺς ἀποδώσῃ τεχνικά.

Μιλῆσαμε, τὸ ὁμολογοῦμε, μὲ κάποια δριμύτητα γιὰ τὸν κ. Ξεν. Δὲ θὰ τὸ κάναμε, δὲ θὰ τὸν ἀναφέραμε καὶ καθόλου, ἂ δὲ θεωροῦσαμε τὸν κ. Ξεν. σὺν ἓναν ἀντιπροσωπευτικὸν τύπον μιᾶς ἰδεολογίας πού γιὰ πρόγραμμα τῆς εἶχε πάντα τὴν εὐκόλην ἐπιτυχίαν, τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ λαϊκοῦ γούστου καὶ γι' αὐτὴν στάθηκε

ἐπιζήμια σὴν πνευματικῇ προκοπῇ τοῦ τόπου, ὥστε νὰ εἶναι ἀνάγκη σήμερα νὰ ἀρχίσουμε τὸ ἔργο τῆς ἀναδημιουργίας ἀπὸ τὴν ἀρχήν. Κι ὅμως δὲν τοῦλινε κάποιο ταλέντο. Μὲ μεγαλειότερον σεβασμὸν πρὸς τὴν τέχνην μποροῦσε νὰ ἐξελεγχτῇ σ' ἓνα σεμνὸν τεχνίτην. Αὐτὸς προτίμησε τὴ δημοσιογραφικὴν ἐπιτυχίαν πού τὴν κέρδισε δέχεται μὰ μὲ ζημίαν τοῦ ταλέντου του.

Ὁ κ. Ξεν. ἀνέκει πιά σὶα παρελθόν. Ὁ μὲ εἶχε νὰ δώσῃ μέσα σὶα στενὸν περιβάλλον τῆς ἐπαρχιώτικης ζωῆς, ὑποθέτουμε πὼς τὸ δώσε πιά ὀριστικά. Περσύτερα δὲν ἐλπίζουμε. Μὰ σήμερα τὸ Ἑλληνικὸ δῆγμα τραβάει κάποιον ἄλλο δρόμον. Προσπαθεῖ δηλαδή νὰ χαράξῃ τὸ δρόμον του, ὁρίζεται σὶα στάδιον τῆς ἐγγενεῖς προσπάθειας καὶ μὲ σεμνή, υψηλὴ προσπάθεια ἀξίζει περσύτερον ἀπὸ χίλιες δημοσιογραφικὲς ἐπιτυχίες. Τὸ Ἑλλήν. δῆγμα ἔπαυσε πιά νὰ κινεῖται καὶ νὰ νᾶσσοσθῇ μέσα σὶα ἀσφυκτικὰ δόρια ἐνὸς χωριοῦ ἢ μιᾶς ἐπαρχίας. Ζητάει νὰ πλώσῃ τὰ στενὰ τοῦ πάνω ἀπὸ τὴν πόλιν τὴν πλατεῖαν καὶ τὴν πολυθρόνην, καὶ ἀκόμα πέρα, πάνω ἀπὸ ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα, ζητάει μὲ μάτι ἀγριπνο νὰ ἀφουγκραστῇ τὸν ἀντίλαλον κάποιας τρικυμίας πού σινταράσσει σήμερα ἄγρια τὸ πέλαγος τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καὶ προσπαθεῖ νὰ γυρίσῃ τὸ ροῦ πρὸς νέους ὁρίζοντας. Αὐτὴ τὴ φωνὴν ζητοῦνε καὶ συλλάβουν σήμερα οἱ Ἕλληνες δημοσιογράφοι. Ἐτοίμοι ὁ κ. Ξεν. πέφτει πιά σήμερα σὺν καθυστερημένους σὶα δὲν τοῦ στάθηκε βολεῖν νὰ συγχρονιστῇ. Τὰ ριζία τῆς τέχνης του—ὅπως σημειώνει σὴν πρόλογόν του—τὰ χάρηκε πιά. Καὶ πρέπει νὰ μένῃ εὐχαριστοῦμενος. Κανείς δὲ χάρηκε τόσο τὴν εὐκόλην δόξαν πού στάθηκε ἢ ἀμοιβὴν τῆς δημοσιογραφικῆς του δουλειᾶς. Τὴν εὐνοίαν τοῦ πολλοῦ κόσμου τὴν ἀπόλαυσε δίχως ἄλλο. Μὰ τὴν ἐχτίμησιν τῶν διαλεχτῶν, τὴν ἔχασε γιὰ πάντα κ' εἶναι θλιβερόν νὰ τὸν βλέπῃ κανεὶς σήμερα νὰ ψάχνῃ σὴν Αἴγυπτον γιὰ νὰ τὴν ἐρεθίσῃ. Κ' εἶναι εὐτύχημα πὼς τὴ στιγμὴν πού δ' ἀστέρως τοῦ κ. Ξεν. γέρνει ὀριστικά πρὸς τὴν δόξην του, τὸ Ἑλληνικὸ δῆγμα λειτερωμένο ἀπὸ κάθε λογιῆς σκληριά, μὲ δῆμα σταθερό, μὲ μάτι ἀνοιχτόν τραβάει ἀργά, μὰ σίγουρα τὸ δρόμον τῆς μεγάλης ζωῆς.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΕΡΓΑΤΕΣ

Μὲ τὸ βαρὺ Σταντὸν* σὶα ὄμο
Δίχως στιγμὴν νὰ ξεποστᾶσθαι
Τρεβᾶνε τὸν αἰῶνον δρόμον.
Στὸ Γολγοθᾶ τοὺς γιὰ νὰ φτάσουν.

Ἀπ' ἀγασμένα μέτωπά τους
Ὁ ἴδρωτας σὺν αἷμα στάζει.
Καὶ τὸ θλιμμένο πέρασμά τους
Νεκροπομπὴν πελώρια μοιάζει.

Ἀποσταμένοι σιωπηλὰ τραβᾶνε
Οἱ Ἔργατες—πόσοι Ναζωραῖοι!—
Καὶ πρὸς καὶ πίσω τοὺς φυλᾶνε
Οἱ πλουτοκράτες—ἄλλοι Ἑβραῖοι.—

ΜΑΙΡΗ. ΑΣΤΑ